

שיעור חסידות על הפרשה

שיעור בספה"ק דברות שלמה
[תלמידו וכותב תורותיו של המגיד ממעזריטש זי"ע]

מפי הגדה"ח
רבי אברהם מרדכי אלתר שליט"א

♦ פרשת נצבים ♦

כמה אופני התעודות לראש השנה

בכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם":

- א. "נצב מלך" - על ידי קבלת מלכותו בנ"י עצמם מלכים
ובו מתבאר סוד הגסידה, וביאור המגיד ממעזריטש בעבודת האדם
ב. במשפט שלנו כביכול גם הש"ת נשפט
ג. "אתם נצבים" בדין באקדיא בעלמא, משא"כ אומות העולם מתעבים בדין
ד. "אתם נצבים" בדין, האדם מעיר על עצמו את כל מעשיו
ה. "אתם נצבים" כל העולמות עומדין על ישראל ומתנענעין על ידיהם,
[ויתבאר איך בקשתנו על האולה תתקבל איך שלא נתקבלה כל הדורות הקודמים]

שיעור הכנה לסליחות (עמוד כ"ה)

"שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה"

השיעור השבועי בחסידות על הפרשה יתקיים
ביום ראשון א' דסליחות בשעה 5:00 אחה"צ
בביהח"ס זכרון אברהם בארא פארק 1401 55th street

שיעורים אלו בספרי חסידות על הפרשה נמסרים מידי מוצש"ק
בישיבה גדולה פני מנחם ים-עיה"ק, ונערכים מיד ע"מ להוציאם לאור עולם לקראת ש"ק
[בשל המהירות הנדרשת ייתכנו שגיאות כתיב ו/או בהשגת הכוונה אל נכון,
ואיתנו תלון משוגותינו ואי"ה חזון למועד ייערכו הדברים כדת וכדין]

לקבלת האיימיל השבועי בדוא"ל

עם כלל השיעורים שנמסרים מדי שבוע:
שיחות לפרשת שבוע | סדרות השיעורים
| שיעורי הכנה לקראת מועדים | גליונות
השבוע בספה"ק: תורת המגיד, פרי הארץ,
אור המאיר

ולכל שאלה / הערה על השיעורים ולענייני
הפצה

ו/או לשאלות נוספות אל מו"ה הגה"ח רא"מ
אלתר שליט"א בחסידות ודרכי העבודה,
ניתן לשלוח לכתובת המערכת

מכון 'תורת א"ם'

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

חכם לב ייקח מצוות

בקריאה של חיבה נקרא לנהנים עצה
ותושיה, ליתן יד ושותפות בהוצאות
מלאכת העריכה הכתיבה וההפצה
של שיעורים נכבדים אלו למען תרבה
הדעת עדי יקויים אימתי קאתי מר
לכשיפוצו מעיינותיך חוצה

לפרטים ולהקדשה בגליון השבועי
ניתן לפנות למייל המערכת

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

או להשאיר הודעה בקו דברי אמת

ואמונה בשלוחה 10

וכן ניתן להשיג את הספרים:

שיעורים בספה"ק פרי הארץ | אמצא מקום לה' - שיערים לפנימיות התפילה |
מלכות הוי"ה | ושאר ספרים אצל המכון בפרטים הנ"ל

ניתן לשמוע את השיעורים השבועיים גם בקו דברי אמת ואמונה בשלוחה 3

ארץ ישראל - 5265 * (או 02-5011430)

ארה"ב 9186-329-518

אירופה 84-9004-3303-44

בשלוחה ייעודית זו מופיעים גם שאר שיעורי הרב שליט"א בספרי:

תורת המגיד | פרי הארץ | תומר דבורה | תניא - שער היחוד והאמונה | דעת תבונות |
שפת אמת | דרך ה'

ושיעורים נוספים למועדים, ובמגוון נושאים וענייני השעה

עימוד ועיצוב: "ואנוהו" 05331.05646

תוכן הענינים

כמה אופני התעוררות לראש השנה בכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ה'	ג
אלקיכם":.....	ג
כל נשמות ישראל היו כלולים במשה, ולכן היו כלולים גם ב'יום הדין הגדול' של משה	ג
רבינו	ג
הטעם שגזירת כליה של חטא העגל וגזירת משה רבינו שלא להיכנס בארץ ישראל היו תלויים	ד
זה בזה	ד
"אתם נצבים היום" נקרא קודם ראש השנה, שהוא גם כן יום הדין	ה
"אתם נצבים היום" מלשון "נצב מלך", שע"י קבלת עול מלכותו נעשים בני ישראל בבחינת	ה
מלכים	ה
הקדמה כללית לסוד הנסירה שבראש השנה	ו
כשהמלך בכעס על אחד הוא עמו אחור באחור, ועל ידי שמוחל לו נעשה עמו פנים	ז
בפנים	ז
מלך אמיתי נותן ולא מקבל וכעסו לתועלת העם בלבד	ח
בחינת 'פנים בפנים' ו'אחור באחור' ברב ותלמיד	ח
החכם מבין שכעס המלך היה לתועלתו ובונה את עצמו בכך	ט
ביאור 'ענין הנסירה ליתן לה כל הדינין וישאר הוא כולו רחמים' בדרך העבודה	ט
"אתם נצבים" מביא ל"לפני ה' אלקיכם" - פנים בפנים	י
ה' יתברך שוכן עמנו באחדות	י
"אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי" - כשדנין אותנו דנין כביכול אף את	יא
הקב"ה	יא
"אתם נצבים" באקראי בעלמא, משא"כ אומות עולם מתעכבים בדיון	יב
ביאור 'ואם כעבדים עינינו לך תלוי' - ע"פ דברי הגמרא שתינוק המביט באמו היא מוכרחת	יב
להאכילו	יב
האדם עצמו מעיד על כל מה שעשה	יג
בני ישראל נקראים 'רגלי' כי עליהם עומדין כל העולמות	יד
כל דור מודבק בדור שלפניו ונקרא בחינת רגל של הדור שלפניו	טו

תוכן הענינים

איך עולה על דור יתום וקטן הזה לבקש על הגאולה אחרי אשר תנאים ואמוראים לא הביאו	יז
הגאולה	יז
כל העולמות, ואף עולם הזה, בדמות אדם ישר	יח
כל הדורות בדמות אדם ישר, אדם הראשון בחי' ראש, והאבות בחי' זרועות וגוף	יח
אף שבראש יש שכל וחיות גדול אבל רק הרגלים מוליכים את כל האיברים ואף את	
הראש	יט
ביאור זכות אבות תמה ברית אבות לא תמה	כ
ענין התכללות והתקשרות המידות	כ
שלימות המשפיע נשלמת בקבלת המקבלים	כא
שלימות המקבל בהשפיעו למקבליו משלימה עוד יותר את המשפיע שלו	כא
שלימות האבות ואדם הראשון נשלמת על ידי עבודת דורנו עקבתא דמשיחא	כב
ביאור טענת גדעון 'אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם'	כב
"חוטב עיצץ ושואב מימין" - בחינת ראש ורגלים	כג

שיעור הכנה לסליחות - "שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר

תפלה	כה
רמז מנהג בני אשכנז לומר סליחות רק בסוף חודש אלול	כה
לימוד הזכות שבקביעת הסליחות לעולם ביום א'	כז
ביאור ענין שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה למשה רבינו סדר אמירת י"ג מדות	כז
טעם פנימי במנהג שליח הציבור להתעטף בסליחות בטלית שאולה	כט
מחלוקת הקדמונים אם י"ג מדות אינן חוזרות ריקם באמירה או במעשה	לא
חשיבות הפסוקים שאומרים בתחילת הסליחות, וטעם אמירת קדיש תתקבל אחר	
הסליחות	לב

פרשת נצבים שיעור בספר דברת שלמה

■ כמה אופני התעוררות לראש השנה בכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם": ■

א. "נצב מלך" – על ידי קבלת מלכותו בני עצמם מלכים
ובו מתבאר סוד הנסידה, וביאור המגיד ממעזריטש בעבודת האדם
ב. במשפט שלנו כביכול גם השי"ת נשפט
ג. "אתם נצבים" בדין באקראי בעלמא, משא"כ אומות העולם מתעכבים בדין
ד. "אתם נצבים" בדין, האדם מעיד על עצמו את כל מעשיו
ה. "אתם נצבים" כל העולמות עומדין על ישראל ומתנענעין על ידיהם, [ויתבאר
איך בקשתנו על הגאולה תתקבל אף שלא נתקבלה כל הדורות הקודמים]

הגדול' (מנחם פקודי ג, ועוד). והנה כל נשמות
ישראל היו כלולים במשה, כי
איתפשטותא דמשה בכל דרא ובכל
נפשא, ומשה רבינו היה הדעת של כלל
ישראל, שכל סוגי הידיעות הרוחניות
שיש לנו, הן בתורה הן בלדעת את ה',
הכל בא מבחינת הדעת של משה רבינו,
וממילא היו גם הם כלולים ביום הדין
הגדול, וזהו שנאמר (דברים טז פסוק יא) "לעברך
בברית ד' ובאלתו" כו', שכל בני ישראל
נעמדו והתייצבו לעבור בברית ד'
ובאלתו, ביום הדין הגדול של משה
רבינו, כי מאחר שכל נשמות ישראל

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם"
כו' (דברים כט, ט). צריך להבין תיבת
"נצבים", מהי משמעות התייצבות
והעמדה זו, כמו שהקשו המפרשים.

כל נשמות ישראל היו כלולים במשה,
ולכן היו כלולים גם ביום הדין הגדול'
של משה רבינו

ונראה, לפי שהיה זה בעת פטירת משה,
ונודע שיום הפטירה נקרא 'יום
הדין הגדול', שכל אחד אחר הילוכו
מהעולם בא לדין הנקרא 'יום הדין

שיעור בספר דברת שלמה

לאחוז את החבל בשני ראשין, אמר לו, אם "אעברה נא אתה" מבקש לקיים – בטל "סלח נא", ואם "סלח נא" אתה מבקש לקיים – בטל "אעברה נא". אמר רבי יהושע בן לוי, כיון ששמע משה רבינו כך, אמר לפניו רבונו של עולם ימות משה ומאה כיוצא בו, ולא תנוק צפורנו של אחד מהם'.

ולכאורה אין מובן מה השייכות בין גזירת הקב"ה על ישראל על חטאם, לגזירתו על משה רבינו שלא יכנס לארץ ישראל, ולמה תלויים זה בזה. ובוודאי שאין זה כפשוטו, שהקב"ה אמר למשה רבינו שניתן לנצח אותו כביכול רק פעם אחת ולא שני פעמים.

וי"ל על פי הנ"ל, שעל ידי חטא העגל נגזר רח"ל גזירת כליה על כלל ישראל, ואמר הקב"ה למשה רבינו (שמות לג י) "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול", ודבר ה' של "ואעשה אותך לגוי גדול" נפעל מיד, כי הוא אמר ויהי. אזי משה רבינו הכניס ונתן את בחינת הדעת שלו בתוך כל כלל ישראל, ועל ידי זה חל דבר ה' של "ואעשה אותך לגוי גדול" על כל כלל ישראל, ועל ידי זה נצלו מגזירת הכליה. אלא, שאף על פי כן לא חזרו ישראל לדעת הגדולה שהיה להם קודם חטא העגל, נשאר להם איזשהו פגם מחטא

כלולים במשה רבינו, אז כל כלל ישראל היו כלולים גם ביום הדין הגדול של משה רבינו.

הטעם שגזירת כליה של חטא העגל וגזירת משה רבינו שלא להיכנס בארץ ישראל היו תלויים זה בזה

כתוב במדרש בפרשת כי תבוא (דצ"ר יא) 'שני דברים גזר הקדוש ברוך הוא, אחד על ישראל ואחד על משה, אחד על ישראל – בשעה שעשו אותו מעשה [חטא העגל], מנין, שנאמר (דברים ט יד) "הרף ממני ואשמידם", ואחד על משה – בשעה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (שם ג כז) "לא תעבור את הירדן הזה". ומשה ביקש מן הקדוש ברוך הוא לבטל את שתיהן, אמר לפניו, רבש"ע "סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך" (נמנדי יד יט), ובטלה של הקדוש ברוך הוא ונתקיימה של משה, מניין, שנאמר (שם פסוק כ) "סלחתי כדברך". כיון שבא ליכנס לארץ ישראל התחיל אומר (דברים ג כה) "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה", אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, כבר בטלת את שלי וקיימתי את שלך, אני אמרתי "ואשמידם" ואת אמרת "סלח נא" ונתקיים שלך, ואף עכשיו מבקש אני לקיים את שלי ולבטל את שלך, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה אין אתה יודע מה לעשות, אתה רוצה

השנה הנקרא היום בכמה וכמה מקומות, 'היום הרת עולם', ועוד. ומקור הדברים הוא כבר מדברי הזוהר (ע' זוהר ח"ג ללא). [וסיפר לי אחד שבצעירותו היה בטוח שזה הפירוש הפשוט בפסוק, אחר שראה זאת כל כך הרבה בספרי חסידות, ורק כשבגר יותר הבין שישנו פירוש הפשוט בפסוק זה, שהוא ז' באדר יום פטירת משה רבינו...].

ומבאר רבינו שהשייכות בין הפסוק "אתם נצבים היום כולכם" ל'היום הרת עולם' הוא לא רק מעין גזירה שווה, אלא יש ביניהם שייכות עמוקה, כי אותה נקודה שהיה ביום פטירת משה רבינו ישנו בכל ראש השנה שבכל שנה ושנה, כשם שבפטירת משה רבינו היה 'יום הדין הגדול' על כל נשמות ישראל, כי היו כלולים בו, כמו כן בכל שנה ושנה ביום ראש השנה יש יום הדין כללי על כל השנה ביום ראש השנה, והפסוק "אתם נצבים היום כולכם" מתפרש בכל שנה על יום הדין השנתי של שנה זו.

"אתם נצבים היום" מלשון "נצב מלך",
שע"י קבלת עול מלכותו נעשים בני
ישראל בבחינת מלכים

והנה מחמת אימת הדין הגדול, בודאי
ישראל הקדושים חוזרים בתשובה

העגל, ככתוב (שמות לג לה) "וביום פקדי ופקדתי", אלא שקיבלו דעת רוחנית שיוכל כל אחד על ידי עבודתו ויגיעתו להשיב את בחינת הדעת שלו למקום הרוחני שהייתה קודם החטא.

והנה, משה רבינו לא היה חסר לו מאומה מלבד להיכנס לארץ ישראל, ואילו היה נכנס לארץ ישראל היה בא לתכלית השלימות שלו, אזי אמר לו הקב"ה אם אתה תכנס לארץ ישראל ותבוא לשלימות שלך, לא יוכלו בני ישראל לקבל בחינת דעת זו, ושוב לא יהיו חלק מ"גוי גדול" של משה רבינו, ושוב יהיה עליהם גזירת כליה ח"ו, ורק על ידי שמשה רבינו לא יכנס לארץ ישראל ולא יבוא לתכלית שלימותו יוכל להיות לכלל ישראל איזשהו שייכות ונגיעה בבחינת דעתו. על כך השיב משה רבינו 'ימות משה ומאה כיוצא בו, ולא תנזק צפורנו של אחד מהם'.

"אתם נצבים היום" נקרא קודם ראש
השנה, שהוא גם כן יום הדין

ולכן פרשה זה תמיד קודם ראש השנה
(מגילה לא: תוד"ס קללות), שהוא גם כן
יום הדין.

בספרי חסידות רבים מאד כתבו ש"אתם
נצבים היום כולכם" היינו ראש

שיעור בספר דברת שלמה

הקדמה כללית לסוד הנסירה

שבראש השנה

בשביל להבין את דברי רבינו להלן, נקדים מקודם שישנו סוד הנסירה השייך לראש השנה, ויסודו בכתבי האריז"ל (פרע"ט שער ר"ה א, ועוד), וספרי החסידות בונים הרבה יסודות על סוד זה, שבראש השנה שבראשית הבריאה, ברא הקב"ה את אדם וחווה "זכר ונקבה בראם" (בראשית ה ט) בדיו פרצופין המחוברים יחד באופן של אחור וקדם (עיוני ית.), והיינו שהיו מחוברים 'אחור באחור', שהיו מחוברים בגבם ופני כל אחד היה לצד אחר (ע"פ רש"י ט), שלא היו יכולים להביט זה בזה, ולאחר מכן 'ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו וגו' ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה" (בראשית כ כא-כב), ועל ידי נסירה זו שחלקם לשני גופים, באו ליחוד פנים בפנים.

ובכוונה תחילה ברא ה' מתחילה את האדם וחווה יחד ורק לאחר מכן הפיל תרדמה ונסר את האשה והביאם לבחי' יחוד פנים בפנים, כי כן הוא הסדר בהשפעות הרוחניות, וברוחניות בכל שנה ושנה בתחילת השנה יש שוב כל סדר זה בבחינת קוב"ה ובבחינת

שלימה, ומקבלים עליהם עול מלכות שמים שלימה, בימים אלו בני ישראל חוזרים בתשובה ומקבלים עליהם עול מלכות שמים בשלימות. ונודע כי 'עבד מלך מלך', כמו שכתב רש"י (בראשית טו ית, דברים א ז מספרי ט) על כך שנהר פרת נקרא (ט ט) "הנהר הגדול", 'לפי שהוא דבוק לארץ ישראל קוראהו גדול וכו', משל הדיוט עבד מלך מלך, הדבק לשחזור וישתחוו לך', והו שנאמר "אתם נצבים היום", רצונו לומר שאתם היום בחינת מלכים, הנקרא נצב, כמו שכתוב (מלכים א' כב מה) "נצב מלך".

כל אחד מישראל המתחבר לקב"ה ודבוק בו הוא בבחינת מלך, ואכן לעתיד לבוא בו יתקיים הכתוב (זכריה יד ט) "והיה ה' למלך על כל הארץ", אזי כל בני ישראל יהיו מלכים, שיתקיים הכתוב (שם ט כג) "אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי, לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם", ולמדו חז"ל (שם לז) מפסוק זה שישמשו לכל אחד מישראל [הזהיר בציצית] 'שני אלפים ושמונה מאות עבדים', כי לעתיד לבוא בו 'יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך וכו', הכרתם וידעתם באלוקות תהיה רק על ידי בני ישראל, שבני ישראל הם 'עבד מלך מלך', ועל ידם מתבטאת בכל העולם מלכותו של הקב"ה,

וכתוב בכתבי האריז"ל (פרע"ט סט), וז"ל:
 'הדברים חוזרים בזמנם בכל
 השנה למציאת הראשון וכו', והנה
 בתשרי נברא העולם, וחזר הדבר
 לקדמותו, לכן צריך הנסירה. וענין
 הנסירה הוא, ליתן לה כל הדינין, וישאר
 הוא כולו רחמים וכו'. והנה הנסירה
 נעשית באלו עשרה ימים, בכל יום נסר
 מדה אחת וכו' עד יום הכיפורים, עכ"ל.
 ועד תקיעת שופר לא נעשתה הנסירה
 והוא זמן דינים, ומחמת זה כתב המגן
 אברהם (סי' תקפ"ט סק"ד ממ"ז נסס מהרי"ל)
 שלא לתקוע בג' שעות ראשונות ביחיד
 'משום דמיפקד דינא', ועל ידי
 ההתעוררות שנעשית על ידי תקיעת
 שופר מתחיל תהליך הנסירה הנשלם
 ביום הכיפורים, ומשם ואילך הוא בחינת
 "ויבן ה' אלקים את הצלע", תהליך של
 בנין עוד ועוד, עד בוא שמיני עצרת בו
 נעשה הייחוד השלם, וזה השמחה
 הגדולה שבו, ותחילתו בימי הסוכות
 ושלימותו בשמיני עצרת.

**כשהמלך בכעס על אחד הוא עמו
 אחור באחור, ועל ידי שמוחל לו
 נעשה עמו פנים בפנים**

ועל ידי זה הוא בחינת נסירה, כמו
 ששמעתי ממוורי המגיד ממעזריטש
 זללה"ה משל וביאור על ענין הנסירה,

שכינתיה, שאף שאינו גוף ואין לו דמות
 הגוף, ישנו בחינת הנסירה ברוחניות.
 דהנה השכינה הוא גילוי ה' המתגלה
 אלינו, 'שכינה בתחתונים', ואילו בחינת
 קוב"ה הוא קדוש ומובדל, שאינו מתגלה
 בעולם. ובכל מצוה ומצוה נעשה 'יחוד
 קוב"ה ושכינתיה', שנעשה חיבור בין
 החלק הנעלם לחלק הגלוי, ונוסף תוספת
 קדושה בעולם, דהיינו שמתגלה עוד
 גילוי של ה' שלא התגלה עד כה
 בבריאה. ובכל שנה יורד ומתגלה כביכול
 בחינה חדשה של גילוי ה' השייך לאותו
 השנה, ונעשה בו כל סדר הנ"ל,
 שבתחילת ראש השנה כביכול בחינת
 קוב"ה ובחינת שכינתיה באופן של 'דיו
 פרצופין הדבוקים יחד', שבחינת
 המשפיע ובחינת המקבל דבוקים יחד,
 והוא בבחינת 'אחור באחור', שכביכול
 אינו יכול להיות יחוד ביניהם, ועל ידי
 הנסירה ביניהם "נפרדים" זה מזה ונעשה
 ביניהם 'יחוד פנים בפנים'. ותהליך
 הנסירה נעשה בעשרה ימים שמראש
 השנה עד יום הכיפורים.

ובכדי שיוכל להיות בחינת הנסירה,
 "בחינת ויקח אחת מצלעותיו"
 וגו', נצרך להיות מקודם "תרדמה",
 שלצורך הנסירה נצרך תרדמה. ותקיעת
 שופר שהוא בחינת 'עורר ישנים
 משנתכם', היא נועדה לעורר מאותו
 בחינת תרדמה העליונה.

שהאמוראים היו עושים פעולות הנראות ככעס בכדי להטיל אימה על בני ביתם (שם קה:), שיתנהגו עמו כראוי.

ובאשר המלך כועס על אחד, אף שהוא עושה זאת לתועלת, 'אז הוא עמו אחור באחור', כשם שבגשמיות אדם המפנה גבו לאחור הם 'אחור באחור', כמו כן ברוחניות אף כאשר שנים יושבים זה מול פני זה, אולם אם אף אחד מהם לא רוצה לראות את השני אלא שיושבים כך בליט בריירה, הרי זה ברוחניות 'אחור באחור'.

שכשהמלך הוא בכעס על אחוה, אז הוא עמו 'אחור באחור'. אמנם כש'איש הזה מקבל עליו עול מלכותו ויראתו, ומבקש ממנו מאד בהכנעה גדולה מחילה, אז הוא מוחל לו, ונעשה עמו 'פנים בפנים', אם כן הכעס שלו שהיה למלך היכן הלך, שהיה מבדיל כסותו, [נתיבה זו צריכה ביאור, ויש גורסים כמותל, ויתכן שצריך לגרוס כעסון בינם היכן הלך, אלא שינסר 'ניש גורסים: שנסרן' ממנו, ונופל יראתו ופחד על האיש הזה על ידי חכמה ובינה של האיש הזה, והמשכיל יבין. עד כאן דברי פי חכם חן, והוא בספר ליקוטי אמרים.

בחינת 'פנים בפנים' ו'אחור באחור'

ברב ותלמיד

ויוֹבֵן במשפיע ומקבל, שכאשר מגיד שיעור מוסר את שיעורו לתלמידים רק מחמת שצריך פרנסה והתלמידים נכנסים לשמוע את דברו רק מחמת שהוריהם שלחו אותם לישיבה ומה יעשו, הרי זה בבחינת 'אחור באחור' אף כאשר המגיד שיעור והתלמידים נכנסים לשיעור ויושבים בגשמיות פנים בפנים. ורק כאשר המגיד שיעור רוצה למסור את דבריו לתלמידים מחמת חפצו בהם, והתלמידים אף הם ששים ושמחים למוצא פיו, או אז הם בבחינת 'פנים בפנים' אף ברוחניות. ולכן כאשר המלך

מלך אמייתי נותן ולא מקבל וכעסו

לתועלת העם בלבד

להבין משל זה צריך להקדים שמלך
אמיתי אינו כועס סתם כך,
הכועס מחמת יצרים הוא איננו מלך אלא
איש פשוט, שכעס כזה נובע מקטנות
ואינטרסים, ומלך אמיתי אינו דואג
לעצמו אלא רק לעבדיו ולעמו, כמבואר
בגמרא (מדרס נד.) שהרוצה ליהנות מחבירו
בלי שיהנה ממנו טוען עליו 'לאו מלכא
אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי',
'שדרך מלך ליתן ולא ליקח' (ר' אבהו מן
סנהדרין ע"ב), וממילא אינו כועס עבור עצמו
כלל אלא רק עבור העם, ועל דרך מה

לכניית עצמו, נבנה הוא בכך. על דרך זה כאשר המלך כועס על אחד מעבדיו או אוהביו, הוא עבור שיקבלו על עצמם את דיניו, את חוקי המלוכה, ויבנו את עצמם על ידי זה.

נמצא מובן מכל הנ"ל, שמצב 'אחור באחור' הוא תועלת מאד, והוא זה הגורם בסופו של דבר לקבלת הדינים. וזהו ענין 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם' (ר"ה טז), שאנו צריכים להחיל על עצמנו את מלכותו יתברך, לקחת את חוקי וכללי המלכות על עצמנו, ובכך לבנות את עצמנו, וכפי שהאדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים בראש השנה, בונה את עצמו בראש השנה בחוקי ודיני מלכותו יתברך.

ביאור 'ענין הנסירה ליתן לה כל הדין וישאר הוא כולו רחמים' בדרך העבודה

ובספרי חסידות ביארו בהרבה אופנים ומשלים את ענין הנסירה, מהשפעת רב ותלמיד (ע' שיעור אלול תשפ"ג), ועוד, וכולם אמת, כי נקודת הנסירה נמצאת בכל הדברים שבבריאה, ולכן ניתן למצוא את ענין הנסירה בכמה אופנים וגוונים. ובמשל זה בא המגיד לבאר את הכתוב בכתבי האריז"ל

כועס על אחד, שכעס הוא דין והיפך הרצון, 'הוא עמו אחור באחור'.

החכם מבין שכעס המלך היה לתועלתו ובונה את עצמו בכך

אולם אם אותו אחד חכם ונבון, מבין הוא שכעס המלך לא נועד סתם כך לצורך הריחוק חלילה, אלא הוא נועד בכדי לעוררו להתנהג יותר טוב. וכאשר מתבונן אותו אדם בתכלית כעס המלך, אזי הוא לוקח את דיני הכעס לעצמו, ולדוגמא אם אותו אדם עבר על חוקי המלך, וזאת מחמת שלא לקח את דיני וחוקי המלך על עצמו אלא התייחס אליהם בהפקירות, כאשר עושה תשובה ומקבל על עצמו להתנהג בחוקי ודיני המלך, שלוקח את הדינים על עצמו, אזי דינים אלו בונים אותו.

ויובן על דרך משל מאב ובנו הקטן, ילד קטן המשחק עם גפרורים, מראה לו אביו פנים כועסות בשביל שיבין שלא לשחק בכך, אם הילד חכם ומבין לקחת את 'דיני האב' לתשומת לבו, להפסיק לשחק בגפרורים, אזי הוא בונה את עצמו בהכנסת דינים אלו לתוך עצמותו, ואזי הדין נהפך להיות בניינו. ועל דרך זה כאשר האב מגביל את בנו שלא לילך בכביש רק במדרכה, אם לוקח זאת

לבנות את עצמו עם הדינים כראוי, וכפי שהאדם בונה אצל עצמו את מלכותו יתברך כראוי, יכול להיות לו יחוד פנים בפנים עמו יתברך יותר חזק ויותר גדול.

שהובאו לעיל 'וענין הנסירה הוא ליתן לה כל הדינין וישאר הוא כולו רחמים', על דרך העבודה, שבשעת הנסירה, הוא הזמן שהאדם מקבל על עצמו את הדינים ונבנה על ידי כך.

"אתם נצבים" מביא ל"לפני ה' אלקיכם" - פנים בפנים

וזהו שכתוב "אתם נצבים לפני ד' אלקיכם", רצונו לומר שנעשה פנים בפנים, כנ"ל. שעל ידי שבני ישראל חוזרים בתשובה ומקבלים על עצמם עול מלכות שמים בשלימות, ומקבלים על עצמם את הדינים, שזהו 'סוד הנסירה', זוכים הם להיות 'פנים בפנים' עמו יתברך. ונראה שכוונת רבינו לבאר את תיבות "אתם נצבים", שעל ידי שבני ישראל יהיו בחינת "נצב מלך", שיקבלו את דיני המלכות עליהם ויבנו על ידי כך להיות נצבים ועומדים, על ידי זה יזכו לבוא ל"לפני ד' אלקיכם" להיות מחוברים עמו יתברך בלי כעס, אלא יזכו לבחינת 'אמרנו לפני מלכויות' - להיות פנים בפנים עמו יתברך.

ושייכותו לנסירה, גם יובן על פי הנ"ל, שכל עוד שהילד הקטן לא הפנים לעצמו לא לשחק בגפרורים האב צריך להחביא אותם גבוה הרחק מהישג ידיו, וכמו כן כל עוד שרץ לכביש האב אינו יכול לשחרר אותו וכל פעם שהולך עמו ברחוב אוזח את ידו בתוך ידו, שזהו בחינת 'דבוקים זה בזה'. אולם כאשר מפנים ומקבל לעצמו את הדינים, יכול האב "לנסר" את הבן הקטן ממנו, כי יכול האב לתת לילד הקטן להניח לבד את קופסת הגפרורים על השולחן, ויכול האב לשלוח אותו לקנות דבר מה מבלי לחשוש שיבוא לידי סכנה. וזהו עומק משלו של המגיד ממעזריטש הנ"ל.

וזהו סוד מה שתקיעת שופר 'חכמה ואינה מלאכה' (ר"ה נט:), כי תקיעת שופר עניינה שהאדם יבנה את עצמו על ידי הדינים, שנעשה על ידי חכמה ובינה. ותהליך הנסירה הוא כל עשרת ימי תשובה, ולכן בעשרת ימים אלו צריך האדם להקפיד גם על דברים שאין מקפידים כל השנה (ע' א"ח ס' תרג), בכדי

ה' יתברך שוכן עמנו באחדות

עוד יש לומר ביאור תיבות "לפני ד'", כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים

להסטיין עלינו - כיון שהוא מסטיין עליך גם כן. עד כאן דברי פי חכם חן:

כאשר דנים את כלל ישראל כביכול דנים גם את ה', כי על כל אחד מישראל נאמר 'אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא', ואם כן הדיון על כלל ישראל הוא דיון כביכול אף כלפי מעלה, וזוהי טענה על המלאך המסטיין איך הוא מעיז לבוא ולהסטיין על ה'. והאמת היא שניתן להבין זאת אף בפשטות, כי בכל דין העולה על כלל ישראל מונח איזושהי טענה על ה', על בחירתו בכלל ישראל ועל השראתו את שכינתו בתוכנו.

ומצד אחד אנו צריכים לקחת זאת לתשומת לבנו, שכאשר יש טענה עלינו זוהי טענה גם על ה', "אל תבוא במשפט עמנו", כאשר יש משפט עלינו ה' נשפט כביכול יחד עמנו, וצריך לקחת על כך את האחריות. אולם מאידך גיסא, זוהי טענה על המלאך המסטיין, איך הוא מעז להסטיין על ה', ובכך מונח לימוד זכות על כלל ישראל. וזהו ביאור הכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", שבמשפט של בני ישראל בראש השנה נצב כביכול אף ה' אלקינו יחד עמנו.

ונראה שאין זה לימוד זכות בלבד, אלא מונח בכך אף אופן עבודה, שאנו

י, ב) "מלפניך משפטי יצא". ועיין בפרשת כי תשא במגלת אסתר (א, ג) על פסוק "ויאמר המלך לחכמים" כו' באריכות מה שכתבנו שם. וזהו שאמר "אלקיכם" כו', רצונו לומר, שהוא יתברך שוכן עמנו באחדות, כמו שכתוב בזהר הקדוש 'אורייתא וקוב"ה וישראל כולא חד', וכמו שכתוב בגמרא (תענית יא. ב:) 'לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר (הושע יא, ט) "בקררך קדוש"', שהקב"ה נמצא כביכול בתוך כל נפש ונפש מישראל, ובני ישראל נקראים איברי השכינה.

"אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי" - כשדנין אותנו דנין כביכול אף את הקב"ה

כמו ששמעתי ממורי המגיד ממעזריטש זללה"ה על פסוק (תפלת נעילה ע"פ תהלים קמג, ב) "אל תבוא במשפט עמנו", רצונו לומר, שאנו אומרים להקב"ה שלא יבוא הוא גם כן "עמנו" במשפט, כי כשדנין אותנו - כביכול גם הוא נידון עמנו, וזהו שכתוב (סו) "כי לא יצדק לפניך כל חי", רצונו לומר, שאנו אומרים להקב"ה איך יצדק לפניך המלאך המסטיין, כי המלאך נקרא "כל חי" כשהוא בלא גוף, כי כל כולו חי, שהוא בלי גוף, ואיך ערב אל לבו

שיעור בספר דברת שלמה

ישראל נכנסים בתחילת הדין שהדין מועט, 'מקמיה דליפוש חרון אף', ולאחר מכן נכנסים אומות העולם באופן שכבר הדין מרובה. וכאשר הדין מועט הינו קצר יותר מאשר הדין מרובה.

ועומק הרעיון שבזה, יובן על פי משל [ויתכן שכבר כתוב משל זה בספרי קודש], שכאשר צריכים להעמיד חוטאים למשפט, אם בן המלך השתובב גם כן, צריכים בין הנשפטים אף לשפוט אותו, ואף שהמלך אינו רוצה להעמיד את בנו כלל במשפט, מכל מקום בשביל צורת המשפט צריכים להכניס אף אותו, אבל כניסתו למשפט היא לא התכלית והיעד, אלא זה רק באקראי בעלמא. כמו כן בראש השנה 'היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים', זה היום של העמדת אומות העולם למשפט, אלא שמחמת כן נצרך אף לדון את בן המלך, אבל זה רק באקראי בעלמא, נצבים בדין בלבד. וכמה שהאדם זוכר יותר שהוא בנו אהובו של הקב"ה אזי דינו קצר ובאקראי יותר.

ביאור 'ואם כעבדים עינינו לך תלויות'

- ע"פ דברי הגמרא שתינוק המביט

באמו היא מוכרחת להאכילו

כתוב בגמרא (כמוצט"ס) שממתי שהתינוק מתחיל להכיר את אמו, אי אפשר

צריכים לחיות בראש יותר את נקודה זו, שאנו חלק אלוך ממעל, שה' יתברך 'שוכן עמנו באחדות', ו'כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו', וככל שחיים נקודה זו יותר, שכל חיותנו רק מאת ה' ואין לנו כלל שום מציאות עצמית יש יותר לימוד זכות עלינו, שאין אפשרות למסטיין לקטרג, כי איננו יכול לקטרג על כוחו של ה'.

"אתם נצבים" באקראי בעלמא, משא"כ אומות עולם מתעכבים בדין

עוד יש לומר, "אתם נצבים" כו', כמו שכתוב (ישעיה ג, יג) **"נצב לריב ד' ועומד לדין עמים", "נצב לריב ד' - שהוא באקראי בעלמא, "ועומד" לשון עכבה "לדין עמים", כן גם כאן "אתם נצבים" - באקראי בעלמא.**

נצב בקצרה ובאקראי לעומת עומד שהוא באריכות ובהתעכבות, וכלל ישראל רק נצבים בדין, בקצרה ובאקראי, ואילו אומות העולם נידונים בדין באריכות ובעכבה.

ויש לומר שדבר זה כבר רמז בדברי הגמרא (ר"ה טז: ונרש"י) 'שישראל נכנסין תחילה לדין וכו' מקמי דליפוש חרון אף - בשביל עונות הציבור', שכלל

ישראל לה' יחס של אם ובן, בבחינת "כגמול עלי אמו" (תהלים קל"ג, ג), וכביכול "מוכרח" ה' להביט בנו, לקחתנו ולקרבנו בקרבה יתירה, 'עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו', שכל הדין יהיה באקראי בלבד.

האדם עצמו מעיד על כל מה שעשה

עוד יש לומר, כמו שאמרו חז"ל (כלה רצמי פ"ג ה"א) 'עונותיו של אדם חקוקים לו על עצמותיו', כתוב (יחזקאל לג, כו) "ותהי עוונותם על עצמותם" ודרשו מכך חז"ל ש'עונותיו של אדם חקוקים לו על עצמותיו' (א), ומבאר רבינו עומק ענין זה – והוא מעיד על עצמו כל מה שעשה, וכמו שאמרו חז"ל (תנייני פ"א) ש'אבריו של אדם מעידין בו', כשם שבגשמיות אדם שנחתך לו אצבע רח"ל כולם רואים את זאת, כמו כן ברמ"ח אברים ושס"ה גידים הרוחניים, רמ"ח מצוות עשה כנגד איבריו של אדם (מכות כג:) ושס"ה לא תעשה כנגד שס"ה גידים (וזהו ח"א קצ"ה), וכאשר חיסר האדם אחד מהם בבואו לעולם העליון רואים שחסר לו אחד

לתתו לאם אחרת להאכילו, כי אינו מסכים להחליף את אמו בשום אשה אחרת, ולכן כופים את אמו להאכילו. ומספרת הגמרא, שהיה אמא אחת שלא הסכימה להאכיל את בנה, אמר שמואל לרב דימי בר יוסף לך ותבדוק האם בנה התינוק מכיר בה, הלך רב דימי בר יוסף והושיבה בשורה של נשים, ונטל את התינוק והעבירו ביניהן, כאשר בא התינוק לידי אמו, היה מביט בפניה, אזי כבשה אמו עיניה ממנו, אמר לה רב דימי בר יוסף, שתזקוף את עיניה ותשא את בנה.

ובזה ניתן לבאר את מה שאנו מבקשים בראש השנה 'אם כבנים אם כעבדים, אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו', 'אם כבנים' – היינו אם הקב"ה מתייחס לבני ישראל מצדו בסוג הקרבה של אב ובן, אזי 'רחמנו כרחם אב על בנים', אבל 'אם כעבדים', אם מצד ה' יחס הקרבה בינו לבני ישראל הוא רק של מלך ועבד, אין בני ישראל מסתפקים בכך, אלא 'עינינו לך תלויות', איננו מסירים את עינינו מה, ואזי יש בין בני

א. ובגמרא (תענית ל:) תניא 'כל האוכל בשר ושותה יין בתשעה באב עליו הכתוב אומר "ותהי עוונותם על עצמותם", ובירושלמי (בב"ב פ"ח ה"ו) הביאו פסוק זה על 'הכתוב נכסיו לאחרים והניח את בניו עליו', וצריך תלמוד למה הביאו פסוק זה דייקא על דברים אלו, ואכ"מ.

שיעור בספר דברת שלמה

והיינו, שעל ידי שהאדם יודע ש"אתם נצבים היום", שהוא הולך להיות נצב בדין וחקוק בעצמותיו אבריו וגידיו כל מעשיו, על ידי זה הוא שב בתשובה וזוכה לבוא ל"לפני ה' אלקיכם".

ועצה יעוצה בכך, שהאדם יעשה חשבון נפשו וישוב בתשובה, בעברו על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שיבדוק כל איבר ואיבר כל גיד וגיד מה נעשה עמו, האם עבד את ה' כראוי או לא, כך שהעדים שהוא מביא על עצמו יעידו לטובתו ולא חלילה להיפך.

בני ישראל נקראים 'רגלין' כי עליהם עומדין כל העולמות

עוד יש לומר "אתם נצבים" כו', שבני ישראל נקראים תרין ירכין ורגלין - שעליהם עומדין כל העולמות, העולמות כולם מושפעים מכלל ישראל, ככתוב בגמרא (חולין 66א) ש'אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה', וכל הסיבה שברא ה' את כל העולמות הוא רק מחמת שבחר בבני ישראל, על כלל ישראל עומדים כל העולמות, ולכן נקראים הם בשם 'תרין ירכין ורגלין' - שעליהם עומדין כל העולמות.

מהאיברים או הגידים, ואין צריך כלל אחר שיעיד על כך, וכשם שלטובה 'כל אבר ואבר צווח על האדם ואומר עשה בי מצוה' (תנחומא [פזר] כי תשא ט), כמו כן להיפך כאשר התנהג שלא כראוי נראה זאת באיבריו ועצמותיו.

והעדים מחוייבים לעמוד, כמו שלומדים בגמרא (שטות 3) מהכתוב (דברים י"ז, י"ז) "ועמדו שני האנשים" שהעדים מעידים בעמידה, והו' שכתוב "אתם נצבים" כו', רצונו לומר, להעיד על עצמכם על כל מעשיכם, האדם מעיד על עצמו בראש השנה על כל מעשיו, בעצם עמידתו ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו חקוק כל מעשיו.

וכיון שאדם יודע מזה, בוודאי הוא מתחרט מאוד, ומסיר מעליו הבגדים הצואים - שהם העונות שנתלכלך ונכנס לתוכם בעת עשותם, כמו שאמרו חז"ל (תנחומא יתרו 6) על פסוק (קס"ג, ט) "ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו", כתוב במדרש 'וכי יש רשעים קבורים באים ומהלכים, רבי סימון אומר, אלו הרשעים שהן מתים וכקבורין בחייהן', ויוצאים מתוכם על ידי התשובה וחרטה, ועומד לפני הבורא ברוך הוא נקי וטהור, כמו שכתוב (מלכים א' י"ז, 6 ובכ"מ) "הי ה' אשר עמדתי לפניו", והו' שכתוב "כולכם לפני ד' כו'":

ישראל, אלא – וכן דור אחר דור מודבק ומושרש בדור שלפניו, כל דור של בני ישראל אינו דור חדש ונפרד מבלי שייכות לדורות שלפניו, אלא כל דור מחובר ומדובק לדורות שלפניו, יש המשכיות הדורות, ואנו בעבודתנו ממשיכים את עבודת הדור הקודם שהם המשיכו את עבודת הדור שלפניהם וכו' וכו', וכל דור מוסיף עוד על עבודת הדור הקודם, ככתוב (תהלים קמה, ד) "דור לדור ישבח מעשיך", וככתוב בספרי קודש על הכתוב (בראשית ג, יח) "וקוץ ודרדר תצמיח לך", ודרדר מלשון דר דר, שבכל דור מוסיפים עוד בתיקון חטא אדם הראשון, על תיקוני הדורות הקודמים.

ונקרא לבחינה שלפניו בחינת רגל, ורמוז בלשון חז"ל (ע' עירובין ע) 'ברא כרעא דאבוה', שכשם שבפרטיות כל בן הוא בחינת רגל של אביו, כמו כן בכללות הדורות, כל דור הוא בחינת רגל של הדור הקודם אליו. ואין נקראים כן מחמת שהם הסוף של הדור הקודם, אלא כמו שביאר רבינו בענין הרגל, שהוא מעמיד מה שמעליו, וכמו כן הבן מעמיד את אביו והדור הזה מעמיד את הדור הקודם. וזהו ענין מה ש'ברא מזכי אבא, אבא לא מזכי ברא' (פנהדרין קד), 'שהבן מחמת שהוא רגלי אביו מזכה את אביו בעשותו מצוות, כשם שהרגלים מוליכים

והם נקראים צדיקי יסודי עולם, שכל כלל ישראל נקראים צדיקים, "ועמך כולם צדיקים" (ישעיה ס, כח), ובדיבורים ובמעשיהם הטובים מונענים ומעלים כל העולמות שעליהם לשורשם, כלל ישראל בעבודתם מרימים את כל העולמות ומשיבים אותם למקורם, כי העולמות והמדרגות מדובקים ומשורשים בהם, ועל דרך הכתוב בזוהר שכל העולמות היו כלולים באדם הראשון, ורמוז בדברי חז"ל (פנהדרין לח) 'אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו', ובפשטות הוא בשביל 'שכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה' (רש"י בראשית ג, י ממנומנה פקודי א), אולם עומק הענין בזה הוא שהאדם באמת מורכב מן הכל, לא רק מכל חלק וחלק מכל העולם הגשמי, אלא מכל העולמות כולם, ובעוד שגוף האדם נברא מעולם הזה בנשמתו יש חלקים של כל העולמות העליונים, נפש רוח נשמה חיה ויחידה כל אחד מהם שייך לעולם אחר מעולמות העליונים, ולכן בני ישראל בדיבוריהם ובמעשיהם מונענים את כל העולמות כולם.

כל דור מודבק בדור שלפניו ונקרא בחינת רגל של הדור שלפניו

ומוסיף רבינו, שלא רק כל בחינת העולמות מדובקים בבני

שיעור בספר דברת שלמה

אוהל ומקנה, ושם אחיו יובל, הוא היה אבי כל תופש כינור ועוגב וגו' תובל קין לוטש כל חורש נחושת וברזל" (בראשית ד, כ-כג), וכן במשך כל הדורות כולם נבנו והתפתחו עוד ועוד דברים, עד שהתפתחות העולם הגשמי נראה כפי שהוא נראה היום, אין זה שדורנו התחיל מעצמו כל מיני דברים, אלא הוא חוליה בהמשך שרשרת הדורות. וכמו כן בעולם הרוחני, הארון הספרי התורני העשיר שבימינו בנוי אף הוא כל כולו על התפתחות התורה דור אחר דור.

ומאחר שאנו בנויים על הדורות הקודמים, אזי דורנו משפיע אף עליהם, וזאת משום שהעולם הולך ומתקדם כל הזמן לקראת התיקון, לייעד השלם שיבוא לבסוף, כל דור בונה על הדור הקודם, עד שיבוא התיקון השלם על ידי עבודת כולם.

וניתן לצייר את סדר הדורות כציור גוף אדם (ראה נדני רצנו להלן), שדורות הראשונים היו כראש ולאחר מכן הגוף וככל שהדורות מתאחרים הינם בחינת הרגלים, אולם הרגלים הם אלו המביאים לשלימות, ולכן נקראים הם רגלים, ומצד אחד זה לגריעותא, כאשר צריכים לכרות חלילה איזה איבר כורתים את הרגלים שהם מחוץ לגוף,

את כל האדם, אולם האב אינו מזכה את בנו, שהגם שהוא הגוף ובנו רק רגליו, אולם בנענוע הגוף אין מתנענעות הרגליים, וכוח ההולכה יש רק לרגליים להולכת הגוף, אבל אין לגוף כוח להוליך הרגלים. וכמו כן בדורות, הדורות האחרונים מוליכים את הדורות הקודמים אליהם, וצריך לדעת שכל דור השפעתו הרבה יותר רחבה, לא רק על דורו, אלא גם על הדור שקדם לו וכו'.

וזהו שכתוב **בוהר הקדוש** (ס"ז רמז). 'עד דמטי רגלין ברגלין', רצונו לומר, **בחינת הרגלים של בחינת הרגלים**, כל דור הוא בחינת רגלים ביחס לדור הקודם אליו, והדור שלאחריו הוא הרגלים שלו.

ענין זה שכל דור קשור לדור הקודם אליו, ניתן לראות אף בגשמיות, כל ההתפתחות הגשמית של דורנו בנוי על ההתפתחויות של הדורות הקודמים, כל סוגי השולחנות והמנורות והמזגנים והטלפונים והטכנולוגיה וכו' הכל בנוי על הוספת רבדים על הדורות הקודמים. "ההתפתחות" הראשונה הייתה אצל אדם הראשון, ש'במוצאי שבת נתן הקדוש ברוך הוא דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור' (פסחים נד.). ולאחר מכן "יבל הוא היה אבי יושב

השמש", אלא עד שלא ישקיע הקדוש ברוך הוא שמשו של צדיק הוא מזריח שמשו של צדיק חבירו, יום שמת רבי עקיבא נולד רבינו וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש, יום שמת רבינו נולד רב אדא בר אהבה וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש, יום שמת רב אדא בר אהבה נולד רבי אבון וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש, יום שמת רבי אבון נולד רבי אבון בריה, יום שמת רבי אבון נולד אבא הושעיא איש טריא, יום שמת אבא הושעיא נולד רבי הושעיה וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש, עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע שנאמר (צמדנר כו, יח) "ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון", עד שלא שקעה שקעה שמשו של יהושע זרחה שמשו של עתניאל בן קנז שנאמר (שופטים א, יא) "וילכדה עתניאל בן קנז", עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל (שמואל א' א, א) "ונר אלקים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה'".

והקשה מוהמ"ע בס' י"א, מפרשי רבינו כתבו שאולי צריך לפתוח ר"ת

אלו 'מוריניו המ"ע בספר יונת אלם, ספרו של הרמ"ע מפאנו, אולם תמהו שאין מפורש שם הכתוב להלן, הלא אמרו חז"ל (צ"ג ע"ב). 'פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה', ואיך קרא אותו כאן כמו כן

אולם מצד שני דווקא הרגלים הם אלו שמוליכים את כל הגוף, ולא ניתן לזוז ולילך למקום אחר רק עם הרגליים.

איך עולה על דור יתום וקטן הזה לבקש על הגאולה אחרי אשר תנאים ואמוראים לא הביאו הגאולה

ובזה יתורץ כמה קושיות, כי איך עלה על לבינו, דור יתום וקטן הזה - לבקש על הגאולה, אחרי אשר קדם לפנינו צדיקי עליון, גאוני ארץ, ותנאים ואמוראים ונביאי האמת, ולא הביאו הגאולה בתפלתם הזכה. בשלמא הבקשות הפרטיות מבקשים אף אנו, מפני שגם הדורות הקודמים היו צריכים זאת לעצמם ואף אנו צריכים זאת לעצמנו, אולם בקשת 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך', שזוהי בקשה שכבר בקשו הלל הזקן ורבי יוחנן בן זכאי, מה יש לנו לבקש זאת שוב, דורות התנאים והאמוראים שעליהם נאמר 'זוטי דאית בכו מחיה מתים' (ע"ז ה'), כוח הבלתי נתפס כלל בשכלנו, לא הצליחו לפעול זאת, אזי אנו נצליח לפעול זאת.

אמנם כתיב (קהלם א, ה) "וזרח השמש ובא השמש", ואמרו חז"ל (צ"ד נ"ג, ב) עד שלא שקעה שמשו של משה זרח שמשו של יהושע כו', וכן כולם. כתוב במדרש 'וכי אין אנו יודעין ש"זרח השמש ובא

שיעור בספר דברת שלמה

כל הדורות בדמות אדם ישר, אדם הראשון בחי' ראש, והאבות בחי' זרועות וגוף

והנה, גם בסדר הדורות ישנו 'דמות אדם ישר', שכל הדורות כולם הם בציור קומת אדם, שאדם הראשון היה בחינת הראש, ולכן נקרא "ראש עפרות תבל", שהוא ראש לכל הדורות לא רק מחמת שהוא היה הראשון, אלא שבאמת הוא בחינת הראש של 'דמות אדם ישר' שבכל הדורות, וזה הטעם שכל נשמות ישראל היו כלולים בנשמת אדם הראשון, כי מכיון שאדם הראשון היה בחינת הראש, כשם שהראש שבאדם הפרטי מתכנן מעשה כל איבר ואיבר, כמו כן נשמת אדם הראשון שבבחינת ראש כוללת את נשמות כל הדורות.

והאבות היו בחינת זרועות וגוף כנודע, כמו שכתוב בתיקונים (פסח אליהו, הקדמת מיק"ו ז' פ.) 'חסד דרועא ימינא' כו'. בסדר הספירות 'חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא ותפארת גופא' (פסח אליהו שנהקדמת המיקוי וזה פ.), ולכן אברהם אבינו שבבחינת מדת החסד הינו בחינת יד ימין, ויצחק אבינו שבבחינת מדת הגבורה הינו בחינת יד שמאל, ויעקב אבינו שבבחינת מדת התפארת הוא

חמה, האם יהושע היה בבחינת שמש או רק בבחינת לבנה.

כל העולמות, ואף עולם הזה, בדמות אדם ישר

ולפי דברינו הנ"ל יובן על נכון, דהנה כתיב (ע' קהלת ז, כט) "והאלקים עשה את האדם ישר" כו', רצונו לומר, שכל העולמות הם בדמות אדם ישר, וכן העולם הזה, ישנה מהות רוחנית הנקראת "בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו), עולם רוחני שכולו כדמות אדם, ודמות זו יכולה להשתקף בהרבה אופנים, בתיקוני זוהר מבאר דמות אדם בבית המקדש, שהראש הוא קודש הקדשים וכו', וכמו כן בארץ הגשמית עצמה ישנו דמות אדם (קה"ר א עה"כ והארץ לעולם עומדת), 'כל מה שברא הקדוש ברוך הוא באדם ברא בארץ לדוגמא לו, אדם יש לו ראש, והארץ יש לה ראש, שנאמר [על ארץ ישראל] (משלי ט, כו) "וראש עפרות תבל", [ומפרט הרבה איברים, עד] 'והארץ יש לה ערוה, שנאמר [על ארץ מצרים] (בראשית מג, ט) "לראות את ערות הארץ באתם". ובכל בריאה ובריאה יש 'דמות אדם ישר', אלא שצריך לדעת איך לפענח זאת.

ראש בעצמו לבד, והגוף והזרועות הם מדובקים ומקושרים עם הראש, ויש להם הכח והחיות שלהם המדובקים בהם. וכן ברגלים, כי הרגלים כשהם הולכין - הולכין עמהם כל האברים עד הראש ועד בכלל.

נמצא דבר מעניין, שאמנם הראש הוא זה שמפעיל את כל האיברים, אולם כאשר הראש זו הוא זו לבדו, האיברים אינם זזים לכיוון שהוא זו, אולם כאשר הגוף זו זו עמו אף הראש, אולם עדיין גם כאשר הגוף זו הרגליים אינם זזים עמו, ואפילו ברגלים גופא כאשר חלקם העליון מתנענע אין חלקם התחתון מתנענע בכך, [כגון מי שכועס שמנענע את רגליו בחלקם העליון, אין חלקי הרגלים התחתונים מתנענעים]. אולם כאשר העקביים וסוף הרגליים הולכים, כל הגוף כולל הראש, הולכים יחד עם הרגליים, כי הסוף הוא זה שיש לו את היכולת להזיז את כל הגוף אף את הראש.

וזהו 'עד שלא שקעה' כו', מורה על גודל הדיבוק והקישור זה בזה בלי שום הפסק כלל, ולכן נקרא דור שאחרי זה גם כן 'שמש' - על שהוא דבוק ומקושר והולך עם השמש. אכן 'פני משה כפני חמה' ופני יהושע כפני לבנה, כל דור המאוחר יותר הוא הארה בלבד ובחינת רגל בלבד של

בחינת 'גופא'. ויוסף בחינת ברית, ומשה ואהרן ונביאים היו בחינת ירכין, בחינת נצח והוד. זהו 'דמות אדם ישר' שבכללות הדורות.

וכן דור אחר דור, יש פרטי פרטיות של 'דמות אדם ישר', בכל דור פרטי יש את הצדיקים שהם בבחינת ראש, וצדיקים שבבחינת "עיני העדה", וצדיקים שבבחינת ידים ובבחינת רגלים, וכמו כן באנשים הפשוטים ישנם כאלו שעבודתם בבחינת 'חסד דרועא ימינא', שעיקר עבודתם בעשיית חסד, ויש בבחינת 'גבורה דרועא שמאלא' בגבורה, ויש בבחינת 'תפארת גופא', שלומדים תורה שהיא בחינת התפארת.

עד 'דמטי רגלין ברגלין', כי כל דור הוא בחינת רגל כנ"ל למה דלעילא מיניה, ודורנו הנקרא עקבתא דמשיחא, הוא בחינת רגלין דרגלין דרגלין דרגלין.

אף שבראש יש שכל וחיות גדול אבל רק הרגלים מוליכים את כל האיברים ואף את הראש

והן אמת שבראש יש שכל וחיות גדול יותר ממה שיש בגוף וזרועות, וכל שכן בשאר אברין שלמטה מהן, בראש נמצא מרכז כל המחשבה, אמנם הראש הוא רק

שיעור בספר דברת שלמה

שם בתוספות ד"ה ושמאל), יתבאר עומק זה על פי הנ"ל, רצונו לומר, שבדורות הללו כבר 'תמה זכות אבות', שהם הגוף והזרועות כנ"ל, ואמנם רק בחינת 'רכין ורגלין' ששם הוא בחינת 'הברית' - ולכן 'לא תמה'.

השפעת האבות עצמם באופן ישיר
תמה, על דרך מה שבגוף האדם הידים אינם יכולים להתפשט ולבוא עד לקרקע, אבל עדיין יש בחינת 'ברית אבות', ברית סיומא דגופא, שאף לדורותינו שבבחינת רכין ורגלין יש חיבור עד לאבות הקדושים, שעד שלא שקעה שמשו - זרחה שמשו, זה המשכיות הדורות המחוברים יחד מהאבות הקדושים עד אלינו.

אבל כשהולכים ברגלים ועוסקים בתורה ובתפילה ובמעשים טובים, וזה נקרא הליכה כמו שכתוב (תהלים קט, ב) "ההולכים בתורת ד'", אז בודאי מנענעים כל הגוף עם הראש כנ"ל. עבודתנו לא משפיעה רק עלינו אלא על כל הדורות עד האבות הקדושים ועד אדם הראשון.

הדור הקודם, כך שההארה שהיה בזמן יהושע היתה נמוכה מההארה שהיתה בזמן משה רבינו, אולם מבחינת החיבור והקשר בין הדורות, אותו אור השמש שהיה בימי משה רבינו מאיר הלאה בדור שלאחר כך, עד שהדור המאוחר יכול להשפיע אף על דורו של משה רבינו, על דרך מה שהרגליים מזיזים את הראש, ומצד שייכות ודביקות הדורות זה בזה הינם בנחשבים כאותו בחינה, ושניהם נחשבים שמש.

ולכן נקרא דור הזה עוקבא דמשיחא, שהוא לשון עקב, שהוא סוף הרגל. ואף על פי כן יש בנו כח בתפלתנו בהכן לבבינו אליו יתברך באמת, לפעול יותר מהקדמונים, יש לנו כוח לפעול יותר מהלל הזקן ורבי יוחנן בן זכאי, כי יש בנו כח וזכות של כל דורות הראשונים ואבות העולם ואדם הראשון, אמנם הראש הוא זה הנותן פקודות לרגל מה לעשות, אבל דייקא הרגל הוא זה שמוליך את הראש, העניין נשלם דייקא בבחינת הרגלין, אנו הנמצאים בסוף הדורות יכולים כבר לילך לקראת השלימות.

ענין התכללות והתקשרות המידות

ענין זה יתבאר היטב על פי יסוד המבואר בתורת הקבלה, הנקרא 'התכללות והתקשרות', ונבארו מעט, ידוע מספירת

ביאור זכות אבות תמה ברית אבות

לא תמה

הגם שאמרו חז"ל (שבת נה.) 'תמה זכות אבות' רק 'ברית אבות לא תמה' (ר"ת

לבנות את עצמו על ידי ההשפעה, ובאותה מדה גם המשפיע נשלם, שבזה גופא שעושה את עבודתו כראוי, שמוסר את אשר צריך למסור ומעביר את התורה לדור שלאחריו, נשלם הוא בכך.

שלימות המקבל בהשפיעו למקבלי משלימה עוד יותר את המשפיע שלו

ומאחר שנתבאר שכל השפעה למקבל נותנת שלימות למשפיע, נבין שלב נוסף, שכאשר אותם המקבלים מהמגיד שיעור, יהפכו הם להיות משפיעים, יעבירו הם לדור שלאחריהם את אשר צריך למסור, אזי זה ישפיע עליהם שלימות, וכנ"ל ששלימות המשפיע נשלמת דייקא כאשר משפיע, וממילא הדבר ישפיע עוד יותר על מי שהשפיע להם, כי כאשר המקבלים שלו מגיעים לשלימות ממילא בא הוא לשלימות גדולה יותר, שלימות השפעתו נשלמת כאשר מושפעי השפעתו באים לשלימות. [ועל דרך הכתוב (דברים ה, ט) "והודעתם לבניך ולבני בניך", שדייקא על ידי ש"בניך" יודיעו "לבני בניך" יבוא האב שהודיע לבנו לשלימות קיום פסוק זה].

מכך מובן, ששלימות 'מלכות שבחסד', שהיא שלימות מידת החסד, נעשה

העומר שישנו התכללות המדות זה בזה, חסד שבחסד גבורה שבחסד תפארת שבחסד וכו', וחסד שבגבורה וגבורה שבגבורה ותפארת שבגבורה וכו', ועניין זה שישנו התכללות המידות זה בזה, שבחסד יש את כל פרטי שאר המידות ובגבורה יש את כל פרטי שאר המידות, נעשה על ידי שהמידות עצמם מקושרים זה בזה, שכל המידות משפיעים זה בזה, 'גבורה שבחסד' נעשית על ידי שמידת החסד לוקחת ממדת הגבורה ו'חסד שבגבורה' נעשית על ידי שמידת הגבורה לוקחת ממדת החסד, ועל דרך זה כל פרטי שאר המידות נוצרים על ידי בחינת התיקון שיש קשר בין המידות שכל אחד משפיע על השני.

שלימות המשפיע נשלמת בקבלת המקבלים

והנה גם בחינות הספירות שבבחינת ראש מושפעים מהספירות שבבחינת רגלין, בסוד ההתכללות והתקשרות, וענין זה יובן על דרך משל משיבה בה יש משפיע - מגיד השיעור, ומקבל - תלמידי הישיבה. כאשר ההשפעה ביניהם נעשית כראוי, המגיד שיעור נותן את אשר צריך לתת ותלמידי הישיבה מקבלים את אשר צריכים לקבל, נשלמים שניהם מכך, המקבל מתחיל

שיעור בספר דברת שלמה

משפיעים על כל הדורות שקדמו לנו, עד כדי שכל שלימותם תלויה בנו, עד למעלה מעלה, עד לאבות הקדושים, ועד לאדם הראשון.

ביאור טענת גדעון 'אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם'

ובזה יובן גם כן טענות גדעון, שאמר להקב"ה 'אתמול אמר לי אבא כו', ממה נפשך, אם כדאים אנחנו גם כן תעשה לנו ניסים וישועות, ואם לאו - עשה בשביל אבותינו', אמר לו הקב"ה 'לך בדרך הזה' כו'.

כתוב בנביא (שופטים ו יז-יד) "וירא אליו [לגדעון] מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל, ויאמר אליו גדעון, בי אדני, ויש ה' עמנו, ולמה מצאתנו כל זאת, ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר - הלא ממצרים העלנו ה', ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין. ויפן אליו ה' ויאמר, לך בכחך זה והושעת את ישראל מכף מדין, הלא שלחתך".

ופירש רש"י שם שהמלאך נראה לגדעון בפסח, ואמר גדעון למלאך 'אמש הקרני אבא את ההלל, ושמעתי שהיה אומר "בצאת ישראל ממצרים", "ועתה נטשנו", אם צדיקים היו אבותינו יעשה

רק כאשר 'חסד שבמלכות' בא לשלימות, ושלימות 'חסד שבמלכות' יהיה רק כאשר כללות מדת המלכות תבוא לשלימותה, אם כן שלימות כללות מדת המלכות נוגעת לכל המידות כולם, שרק בתיקונה תהיה 'חסד שבמלכות' בשלימות, ורק אז תהיה מדת החסד עצמה בשלימות. והבן.

שלימות האבות ואדם הראשון נשלמת על ידי עבודת דורנו עקבתא דמשיחא

וזהו עומק הענין המבואר כאן, ששלימות עבודת האבות נעשית רק על ידי עבודת דורנו דור עקבתא דמשיחא, שבבחינת עקבים ורגלין.

וכתב השפת אמת (ק' ק' מר"ג, ונכ"מ) וז"ל: 'כל עבודת האבות היו לדורות לכל בני ישראל, ונקראים אבות - כי כל מהותם היה להיות יסוד לתולדותיהם, לכן אמר אברהם אבינו עליו השלום (בראשית טו, ג) "מה תתן לי ואנכי הולך ערירי", כי לא היה נחשב לו הכל אם לא יהיה לו תולדות. והאבות נעשו כלים אשר על ידיהם יכולין גם אנחנו להמשיך אלקותו יתברך אלינו, עכ"ל.

ובכך מובן ענין הנ"ל, שבכל מצוה ומצוה שאנו עושים אנו

ושואבי מים הם בחינת סטרא אחרא, הכוונה לאלו שכביכול מבחוזן, שאינם יושבים בבית המדרש אלא עסוקים יותר עם עניינים חיצוניים. ולפי דרכינו על נכון, ורצונו לומר, "מחוטב עציך" שהיא בחינת הראש והמוח, ששם העצה, "עציך" לשון העצה שבמוח, "עד שואב מימך" שהוא בחינה תחתונה, העלאות הניצוצים, שהוא בחינת הרגלים, "אתם נצבים היום כולכם".

כאשר אנו מבקשים בדורנו בראש השנה "מלוך על כל העולם כולו בכבודך", אין זה בקשה נפרדת של דורנו, שניתן לשאול למה תתקבל תפלתנו יותר מכל הדורות הקודמים, אלא אנו בחינת "שואב מימך" בחינה התחתונה שבבחינת רגלים המחוברת לכל הדורות עד "לחוטב עציך" הדורות שהיו בחינת הראש והמוח. ואנו נגשים לבקש בקשה זו עם כל הבקשות של כל הדורות יחד, שבקשה זו הולכת ונבנית עוד ועוד דור אחר דור אחר דור וכו', ולכן יש סיכוי גדול ביותר, שעדיין לא היה מעולם, שבשנה זו כבר תתקיים בקשה זו.

כתוב (ר"ה טז: מוד"ה כ"ד מערך ב"ס ירושלמי) שכל שנה בשעת תקיעת שופר נבהל השטן, 'כד שמע קל שיפורא זימנא חדא בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר

לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חנם, כן יעשה לנו, "ואיה כל נפלאותיו". "ויפן אליו" הקדוש ברוך הוא בעצמו, [ואמר לו "לך] בכוח זה", בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני".

ולכאורה איכא למיפרך, שאבותינו היו כדאים וראויים בעצתם, שהם היו ראויים לניסים ואילו בניהם לא. ולפי דרכינו יובן על נכון, שזכות המעשים טובים שלנו מצורף עם אבותינו כנ"ל - היא יותר טוב משלהם בעצמם. עבודת הדור משלימה את הדור שלפניו, ובמידה מסוימת היא עבודה נעלית יותר מעבודת הדור הקודם, כי זה עבודה בשלימות עם ההליכה שבבחינת הרגלין, ואמנם יתכן שאין ראויים אבל בתור לימוד זכות בוודאי שיש לדור המאוחר יותר שלימות יתר מהדור שלפניו, עבודת הדור בנויה על עבודת הדור שלפניו, ובהיותם מחוברים לדור הקודם יש לעשות אף להם נס.

"חוטב עציך ושואב מימך" - בחינת

ראש ורגלים

וזהו שכתוב "אתם נצבים כו' ראשיכם כו' מחוטב עציך עד שואב מימך", כי לכאורה אינו מובן, שחוטבי עצים

שיעור בספר דברת שלמה

שעברה כל אלו שבקשו בלב שלם וגם אלו שבקשו רק ב"חצי לב", ומבין שהשנה הזו יש סיכוי גדול מאד שאכן כבר תתקבל בקשה זו של כל הדורות יחד, שום תפלה לא הולכת לריק, בקשה זו שבכל דור ודור עומדת ומצפה ומייחלת שכבר תקויים, אזי יש לו באמת לחשוש שאכן כבר יגלה כבודו עלינו ויבלע המות והשטן לנצח.

ובכל שמתכוננים ומתנקים בימי הסליחות יש יותר השפעה לבקשת "ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו", כי הניקיון נותן מקום לחיבור דורנו לדורות הקודמים, אם לא נקיים מספיק הרי זה כבניין גדול ויפה שמביאים לו עוד לבנה מכוערת שאין להניחה בבניין זה, אין קשר בין לבנה שכזו לבניין, אולם ככל שמתנקים החיבור בין הדורות משובח יותר, והאמת היא שנשמת כל איש ישראל תמיד נקיה וזכה, אולם צריך להתנקות בשביל שגם בשלימות החיצונית יהיה החיבור כראוי.

יעזור ה' שנצל ימים אלו כדבעי, ונתכונן ליום הגדול, והלוואי שכבר נפעל האי שתא שיגלה כבודו במהרה.

ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא'.

ולכאורה מה יש לו להיבהל הרי כל כך הרבה שנים תוקעים כבר בראש השנה בשופר ולא הגיע זמנו להיבלע. ובפשטות התשובה, על דרך משל לאב שרואה את בנו הולך בקצה גג שאין לו מעקה, שכל כולו מבוהל, ולא ניתן להרגיע אותו על ידי אמירה שכבר כמה וכמה פעמים הלך בנו שם ולא קרה לו מאומה, אז גם עתה לא יקרה לו מאומה, כי כל פעם שהולך בקצה הגג יש חשש שמא יקרה לו חלילה משהו. כמו כן השטן יודע היטב שאכן בכל שנה בתקיעות שופר ממש מגיע זמנו להיבלע, חסר ממש מעט תשובה בשביל שזה כבר יהיה, אזי בכל שנה ושנה הוא נבהל מחדש כי יש לו באמת ממה להיבהל, למרות שכל השנים לבסוף הוא לא נבלע.

אולם ע"פ הנ"ל התשובה הרבה יותר עמוקה, בכל שנה רואה השטן את בניית בקשת "מלך על כל העולם כולו בכבודך", כמה היא גדלה ובנויה דורות על גבי דורות, מהאבות הקדושים התנאים והאמוראים, ונוסף לכך כל הדורות שלאחריהם, ואף בקשת שנה

שיעור הכנה לסליחות

■ "שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה" ■

י"א אלול תשפ"ה, ביהמ"ד ארי שבחבורה - ירושלים ע"ה"ק

שלברות היינו שם הנהר, ומורדיא הוא
עץ שרב החובל מנהיג בו הספינה
לרחקה מן האבנים ומן המכשולים, שרב
החובל צריך להשגיח כל הזמן שהספינה
תלך באמצע הים ולא לצדדי הים ששם
ישנם אבנים ומכשולים.

וכאשר הספינה בים, כל עוד שהיא בתוך
הים אין צריך רב החובל
להשגיח מאבנים ומכשולים, אבל כאשר
מתחיל להתקרב לשפת הים, או אז צריך
להתחיל להשתמש ב'מורדיא דלברות'
אף בים, להיזהר היטב לדחוף את
הספינה ולהרחיקה מן האבנים ומן
המכשולים, ומומחיות גדולה היא לדעת
לעצור את הספינה סמוך לחוף מבלי
להיתקל באבנים ומכשולים.

וזהו מה שמתחילים לומר בסוף אלול,
שאלול הוא בחינת 'הנותן בים
דרך', וכאשר מתקרבים לקצה ובשפת

**רמז מנהג בני אשכנז לומר סליחות
רק בסוף חודש אלול**

מנהג בני עדות המזרח לקום באשמורת
לומר סליחות ותחנונים כבר
מראש חדש אלול ואילך, כי מר"ח אלול
מאיר כבר י"ג מדות של רחמים, אולם
מנהג בני אשכנז להתחיל לומר סליחות
רק כשמתקרב ראש השנה.

וי"ל בדרך רמז, על פי דברי האר"י
הקדוש שהכתוב 'הנותן בים דרך'
שייך לחודש אלול. והרבה פירושים
נאמרו בזה, וי"ל עוד שכשם שאי אפשר
לעצור באמצע הים, יכולים ח"ו להיטבע
בים, אלא מוכרחים לבוא לשפת הים,
כמו כן אי אפשר לעצור באמצע עבודת
חודש אלול אלא להמשיכו עד סופו.

והנה מבואר בגמרא בבא מציעא (פז.)
ומגילה (יט.) שיש בספינה דבר
הנקרא "מורדיא דלברות", ופירש רש"י

שיעור הכנה לסליחות

וגם כיום שרוב בני ישראל אין נוהגים לצום י' תעניתים, ידוע המעשה מר' ייב"י, שבא פעם לאיזו עיר שהיה שם דבר חמור, וציווה לאסוף את כל אנשי העיר לבית הכנסת ולהתענות, כשבאו כולם אמר להם, שכאשר אוספים כסף לצדקה לוקחים בעיקר מהעשירים ולא מהעניים, כמו כן באברי האדם, המעיים הם עניים, כשאין נותנים להם מה שצריכים הם מיד רעבים, אבל ישנם אברים אחרים שהם עשירים, העיניים והאוזניים והפה, והם צריכים להתענות, שלא להביט לכל הצדדים, שלא לשמוע הכל, ולא לדבר ככל העולה על רוחם. ותענית זו שייכת גם בדורנו אנו, וצריך להקדים זאת כבר ד' ימים שקודם ראש השנה.

ובעטרת זקנים (שס סק"א) כתב, והביאו באליה רבה (שס סק"א) ש'הטעם שעומדים על כל פנים בכל פעם ארבעה ימים לפני ראש השנה, משום דאיתא במדרש בכל הקרבנות נאמר והקרבנתם, ובראש השנה נאמר (נמדנר כט, ט) "ועשיתם", שיעשה אדם עצמו קרבן בראש השנה, ולהכי צריך ארבעה ימים לביקור מפני המומין, ועל ידי התענית יבקר ויפשפש בחטאיו דומיא דקרבן, עכ"ל. והריטב"א כתב (ר"ה טז: ד"ה ולאמר [165]) 'אמר הקדוש ברוך הוא שנתרצה

הים, מתחילים לומר סליחות, "לדחוף" את האדם ולהרחיקו מן האבנים ומן המכשולים, שיזכה לבוא לראש השנה מבלי שום מכשול. ורמז לדבר, מורדיא ר"ת יעזוב רשע דרכו ואיש און מושבותיו'.

הטעם שבני אשכנז מתחילין לומר סליחות ד' ימים קודם ראש השנה

וכתב הרמ"א (סי' תקפ"א ס"א) 'מנהג בני אשכנז וכו' עומדים באשמורות לומר סליחות ביום א' שלפני ר"ה, ואם חל ראש השנה ב' או ג', אז מתחילין מיום א' שבוע שלפניו, ובטעם הדבר כתב הלבוש (שס ס"א) 'משום שמנהג רוב העולם שיתענו עשרה תעניתים עם יום כיפור כנגד עשרת ימי תשובה, ולעולם יחסרו ד' ימים מראש השנה עד יום כיפור שלא יוכלו להתענות בהם, דהיינו ב' ימים ראש השנה ושבת תשובה וערב יום כיפור, לפיכך כשחל ראש השנה ביום ה' אז יכולין להתענות ד' ימים קודם ראש השנה וה' ימים בין ראש השנה ליום כיפור ויום כיפור הוא העשירי, וכל שכן כשחל בשבת, אבל כשחל בב' או בג' שלא יוכלו להתענות ד' ימים באותו שבוע, לכך מתחילין שבוע שלפניה'.

הסליחות במוצאי שבת כדי שלא יטעו, כחלק מלימוד הזכות על בני ישראל, שבזה אנו "אומרים" לרבש"ע 'ראה עמידתנו', גם כאשר אנו כבר באים לומר סליחות ומתעוררים להתקרב לפניך, גם כאשר רוצים להתקרב לה' ד' ימים מקודם, גם אז יש חשש שמא נטעה ונתבלבל, קל וחומר שבשעת החטא היה זה מחמת שטעינו והתבלבלנו, ועצם קביעת הסליחות כדי שלא יטעו מלמד ומעורר זכות עלינו.

ביאור ענין שנתעטף הקב"ה כשליח

ציבור והראה למשה רבינו סדר

אמירת י"ג מדות

אין מקור מפורש בש"ס לאמירת סליחות, מזמן הגאונים כבר יש מקורות מפורשים לכך, אבל עיקר הסליחות היא אמירת י"ג מדות של רחמים, ומבואר בש"ס (ר"ה יז) 'ויעבור ה' על פניו ויקרא' (שמות לד ו), אמר רבי יוחנן, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו, כל זמן שישראל חוטאים, יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. ה' ה', אני הוא קודם שיחטא האדם,

לפניו בשופר שנוכה בדין כאדם המתרצה בקרבנו ומתכפר לו, עכ"ל. ולפי דבריו י"ל שלכן צריך ביקור ד' ימים מקודם.

ויש להעיר על דבריהם, שדין ביקור ד' ימים מקודם הוא רק בקרבן התמיד (פסחים טו.), ואם כן מה שייכות יש לזה לקרבנות המוספין של ראש השנה, ועל דרך הדרוש צריך לומר שעניינו של ראש השנה הוא קבלת עול מלכות שמים, ואין המלכת שמים של ראש השנה לימי ראש השנה בלבד, אלא לכל השנה כולה, אם כן קרבנות ראש השנה הם בבחינת קרבן התמיד הטעון ביקור ד' ימים.

לימוד הזכות שבקביעת הסליחות

לעולם ביום א'

ובשחל' ראש השנה בב' או בג', שאין ד' ימים בשבוע שלפני ראש השנה, מתחילין לומר סליחות שבוע שלפניה. ובטעם הדבר כתב הלבוש (ש"ס ס"ב) 'כדי שיהיה לעולם יום קבוע שלא יטעו, קבעו להתחיל לעולם ביום א'', ומובן לכל שטעם זה צ"ב, הרי כל אלו הבאים לבית הכנסת יידעו שמתחילים לומר סליחות, ורוב ככל בני ישראל יידעו מתי מתחילים לומר סליחות גם אם לא יתחילו במוצאי שבת. ונראה שקבעו את התחלת אמירת

שיעור הכנה לסליחות

וי"ל, שלפעמים בעצם צורת בקשת המליחה נגרם בזיון גדול למי שמבקשים ממנו המחילה, דוגמא לדבר, אדם שזרק אבן על בן המלך ופגע בראשו ומוטל בין חיים למוות, אילו יבוא לבקש מחילה מהמלך על שניקב את כובעו של הנסיך, על בקשה זו לבדה חייב "פעמיים" מיתה. וגם אנו, הרי אין לנו שמץ של השגה מה החטא פוגם, וכל מה שאנו יודעים לבקש מחילה, הוא רק מה שאנו מרגישים שהתנהגנו שלא כראוי וצריכים להיות יותר טוב, [ואף בזה גופא באמתחתנו תירוצים ואמתלאות רבות], אילו היינו יודעים מה נפעל על ידי החטא היינו מבינים שכל גישתנו לסליחות הוא ממש כאדם הנ"ל המבקש סליחה על הכובע בלבד.

ומה שאנו מעיזים פנינו בכל זאת לבקש סליחה מה', יובן על דרך משל לבן שפגע באביו או באמו, ואביו מחנכו שיבקש סליחה, והכל לפי מה שהוא, אם הוא ילד קטן דורש ממנו שרק יאמר תיבת סליחה, ואם הוא בוגר יותר מבקש ממנו שיעשה זה בסבר פנים יפות, וכו'. האב והאם מוחלים מיד בשעת מעשה לבנם אהובם על מה שפגע בהם, וכל מה שדורשים ממנו שיבקש סליחה ומחילה, הוא רק בשביל לחנכו, שיידע איך להתנהג.

ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה. 'ק-ל רחום וחנון', אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר (ספ פסוק י) 'הנה אנכי כורת ברית'.

[ורמז לכך שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור, יש להביא מהכתוב (שמות לט) בענין י"ג מדות של רחמים, 'טובי על פניך וקראתי בשם יי' ר"ת בעיטוף].

ובטעם שלא אמר לו ה' רק את סדר י"ג מדות, אלא נתעטף כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, כתב המהר"ל בקוצר אמרים, וז"ל: ש'מאחר שבקש מרע"ה הראיה, לא היה אפשר לו רק במעשה, שהיה מראה לו כאשר עושין כסדר הזה יפתחו להם מדת טובו, וממילא מאחר שהראה לו סדר תפילה איך יתפלל, אם כן בודאי לגמרי הראה לו האיך יתעטף ש"צ, דהא הראה לו אם יעשה כסדר הזה וסדר הזה בכללו הכל, ופי' זה עיקר כי משה רבינו עליו השלום היה חפץ לדעת לראות איך מדת טובו נוהג בעולם ודי מזה, ולפיכך הראה לו על ידי ראיה, עכ"ל.

ובכלל צ"ב, מה שייכות אמירת י"ג מדות לבקשת סליחה.

טעם פנימי במנהג שליח הציבור להתעטף בסליחות בטלית שאולה

בלבוש (סי' תקפ"א ס"א) כתב שמחמת שנוהגין לעמוד לומר סליחות באשמורת קודם עלות השחר, לכן הש"ץ שמתפלל סליחות מתעטף בטלית ואינו מברך, משום דהוא כסות לילה וספק ברכות להקל, והט"ז (שם סק"ז) חולק עליו, ד'למה יכניס עצמו תחלה לזה שילבש דבר שיש בו ספק ברכה ולא יברך וכו', אלא יקח טלית חבירו, ובזה לא יעבור כלום כי כבר הוכחנו בהל' ציצית דאין לברך על טלית שאולה, עכ"ל. וכך המנהג.

והל'א דבר הוא, שדייקא באמירת י"ג מדות של רחמים שמתעטפים בטלית מחמת שנתעטף הקדוש ברוך הוא בטלית, לובשים טלית שאולה.

וי"ל בהקדים דברי הגמרא (ברכות לז): 'אמר רבי חנינא, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר (דברים י ז) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'', וכתב שם הצ"ח (נכוח לז): 'וז"ל: 'אפשר ליתן בזה טעם על לשון הכתוב דנקט לשון שואל, והיה יכול לכתוב מבקש מעמך, דכבר ארז"ל (ויק"ר כו ז) בפסוק (איז מא ג) 'מי הקדימני

זהו עומק מה שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו, כל זמן שישראל חוטאין, יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם', כלומר, אתם כלל לא מבינים מה החטא גורם, אזי לכל הפחות תגידו את התיבה "סליחה", תגידו את תיבות י"ג מדות של רחמים, זהו מה שביכולתכם להבין. וזהו סוד מה שהראה הקב"ה למשה סדר תפלה, ואמר שיעשו לפני כסדר הזה, כי אין לנו בכלל יכולת לבקש סליחה ומחילה באמת, אלא רק לעשות מעין ודוגמא לבקשת סליחה ומחילה, אנו יכולים רק לעשות "כסדר הזה" ותו לא. ואני מוחל להם' היינו מחילה עוד הרבה לפני עשיית סדר זה, וכל מה שיעשו לפני כסדר הזה הוא רק בעבורנו. ולכן נתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפלה, כי הסדר האמתי של סליחה ומחילה, של אמירת י"ג מדות, עושה הקב"ה לבדו.

ומכאן חיזוק גדול לאמירת סליחות, יש ימים שאדם נעמד לומר סליחות, ואין לו מוחין גדולים ומחשבות עמוקות וכוחות עצומים, צריך הוא לדעת שכל מה שנתבע ממנו הוא סך הכל 'תעושה לפני כסדר הזה', והיום שאין לו מוחין נתבע ממנו פחות.

שיעור הכנה לסליחות

אם ליראה', בזה שפיר הקדוש ברוך הוא השואל מעמך ואתה המשאל.

ומוסיף עוד, 'ואמנם אמרו לשון שאלה ולא לשון הלואה, כי שאלה הוא דבר החוזר בעין כמות שהוא והלואה הוא הניתן להוצאה ומשלם תמורתו, כמו 'אם כסף תלוה' (שמות כג, כד) שלהוצאה ניתנו ופורע מעות אחרים. ובאמת שכר מצוה היא המצוה בעצמה כמות שקיימה, כי העולם הבא אין בו אכילה ושתיה רק ליהנות מזיו השכינה ולזכות להשיג השגה נפלאה, וזהו עצמו קיום המצות בעולם הזה בכל מצוה מתדבק בשכינה, אלא שבעולם הזה עיני בשר לנו ואין אנו יכולים להשיג הדביקות הזה, ולעתיד לבוא נזכה לחזות למפרע הדביקות שעשינו בעת קיום המצוה, וזהו כוונת רז"ל (אבות פ"ד מ"ג) 'ששכר מצוה מצוה'. נמצא שייך בזה לשון שאלה שהוא חוזר בעין, 'עכ"ל.

ועיטוף בטלית הוא בחינת יראת שמים ואימת שכינה (ע' רש"י שנת י' ד"ה דייקן), לכן כאשר עומדין לומר סליחות מתעטף השליח ציבור בטלית שאולה דייקא, לעורר נקודה הנ"ל, שגם הקב"ה מתעטף כביכול בטלית שאולה, ששואל מאתנו את היראת שמים שלנו, ועל ידי זה 'שאלה הדרא בעינא' ומביא לנו ה'

ואשלם', שאין שום אדם עושה דבר שיקדים הוא טובה להקב"ה, אבל נהפוך הוא שהקב"ה הקדים לו הטוב, כי כלום אדם מקיים מצות מילה אם לא נתן לו הקדוש ברוך הוא בן, כלום עושה ציצית אם לא נתן לו הקדוש ברוך הוא בגד, וכן צדקות ומעשרות ורוב המצות בכולם הקדים הקדוש ברוך הוא טובה להאדם, ואין האדם עושה דבר טוב בשלו כי אם בשל הקדוש ברוך הוא, וכמו ששינונו בפ"ג מאבות (מ"י) 'תן לו משלו שאתה ושלך שלו', באופן שאין לשום אדם שום חוב אצל הקדוש ברוך הוא עבור מעשיו הטובים, כי כבר הקדים לו הקדוש ברוך הוא, אך הקדוש ברוך הוא ברוב חסדו משלם שכר להאדם כאילו האדם עשה משלו.

ואמנם ביראת שמים, זה מסר הקדוש ברוך הוא ביד האדם ולא הקדים לו הקדוש ברוך הוא שום דבר לזה, והברירה חפשית לגמרי ביד האדם, [ולכן] אם האדם מקיים מצות יראת שמים כראוי הקדוש ברוך הוא כביכול חייב לשלם לו שכרו, ובזה האדם הקדים כביכול להלוות להשם יתברך. וזהו שרמז הכתוב 'מה ה' אלקיך "שואל" מעמך', שהקב"ה יהיה השואל ואתה תהיה המשאל, זה אינו בשום מצוה, 'כי

מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור 'כו', שזה קאי על הזכרת המדות, עכ"ל.

ובפנים יפות (שמות לו ו ד"ה עוד אמרו שם) הביא שיטת הגאונים בשם יש מפרשים, 'שיעשו ממש כסדר הזה וכענין שאחז"ל (ספרי דברים יא, כג) 'ללכת בכל דרכיו' הוא רחום ואתה תהא רחום', וכתב, וז"ל: 'ושמעתי לפרש מה שיסדו לומר ק-ל הורית לנו לומר שלש עשרה', מפני שאפילו לדעת החושבים שלש עשרה מדות מן ק-ל רחום וחנון' נסתר [פירוש הנ"ל], מפני זה שאי אפשר לאדם לעשות מדות א-ל, וז"ש ק-ל הורית לנו לומר שלש עשרה', שמדת ק-ל מורה לנו דמה שאמר הש"י 'אם יעשו בני כסדר הזה' היינו באמירה לבד ולא בעשיה', עכ"ל.

ומה שכתב 'שאפילו לדעת החושבים שלש עשרה מדות מן קל רחום וחנון נסתר, כוונתו שלדעת רבינו תם שמחשיבים אף את שמות הוי"ה חלק מיי"ג מדות (ר"ה שם תוד"ה שלש עשרה), וודאי שאי אפשר לאדם לעשות שם הוי"ה, אלא אפילו לסוברים שיי"ג מדות תחילתם בשם 'קל' (שיטת האר"י, הוצא בקרען נמא"ל על הראש"ש, ר"ה פ"א סי' ה' סק"ג), מכל מקום גם מדה זו אין יכול האדם לעשות.

סליחה ומחילה, ומקרבנו ומרומם אותנו אליו יתברך.

מחלוקת הקדמונים אם י"ג מדות אינן חוזרות ריקם באמירה או במעשה

'אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם' (ר"ה יז), ועל דרך זה מבואר בדברי רבי יוחנן דלעיל שאמר הקב"ה למשה רבינו 'כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם', כתב בראשית חכמה (שער הענוה פ"ב), וז"ל: 'והדבר קשה, שהרי אנו רואים שכמה פעמים אנו מזכירין י"ג מדות ואינם נענים. אלא אומרים הגאונים, כי כוונת 'יעשו לפני כסדר הזה' אין הכוונה לבד על עטיפת טלית, אלא שיעשו סדר המדות שלמד הקדוש ברוך הוא למשה, שהוא ק-ל רחום וחנון', דהיינו מהו רחום אף אתה תהיה רחום וכו' וכן לכל י"ג מדות', עכ"ל.

אולם השל"ה (עשרה מאמרות מאמר ז) הביא דבריו, וכתב 'ביאור הענין, פשט הגאונים אמת, 'כל זמן שבני עושין כסדר הזה' - שילכו ויעשו מעשה י"ג מדות. מכל מקום גם זה אמת, שהזכרת המדות הוא טוב, כפי משמעות הפשוטו

חשיבות הפסוקים שאומרים בתחילת הסליחות, וטעם אמירת קדיש תתקבל אחר הסליחות

ישנם שאצל עיקר הסליחות הוא הפיוטים, 'במוצאי מנוחה קדמנוך תחלה', 'שומע קול בכיות שתשים דמעותנו בנאדך להיות', אבל האמת שעיקר הסליחות הוא י"ג מדות של רחמים, וכל הפיוטים הוא נועדו לפתיחת הלב, שכבר יהיה פתוח באמירת י"ג המדות.

ובספר חסידים (ס' יט), כתב עוד יותר מכך, וז"ל: 'שמע החכם שהיו סביביו אומרים הקרובך במשך - את הפיוטים היו אומרים באריכות], והפסוקים היו ממהרים - את הפסוקים שלפני סליחות היו אומרים במהירות], אמר להם הפסוקים הם יסוד הקרובך, שמהם נתייסדו, כשם שאתם מגנים את הקרובך במשך כך תעשו להפסוקים, שלא יהיו הפיוטים עיקר ואשר ברוח הקודש טפל, עכ"ל.

וביאור חשיבות הפסוקים שאומרים קודם הסליחות, י"ל, על פי מה שכתב הלבוש (ס' תקפ"ב ס"ב) דבר נפלא, בטעם אמירת קדיש שלם עם תתקבל אחר הסליחות, וז"ל: 'אף על גב שבכל ימות השנה אין אומרים תתקבל אלא

וממשיך בפנים יפות, וז"ל: 'אך י"ל, דאפשר לאדם להתקדש להקרא ק-ל, כמו שמצינו גבי יעקב, כמו שאמרו חז"ל (מגילה יט.) 'מנין שהקב"ה קרא ליעקב ק-ל שנאמר ויקרא לו ק-ל אלקי ישראל, מי קראו קל, אלקי ישראל, עכ"ל.

ויש שפירשו בזה דברי הפיוט 'בטוח אני באלה ובזכות שלשת אבות', שאם אין די באמירת י"ג מדות של רחמים, כי ניתן לבוא למדת קל, כשם שקראו הקב"ה ליעקב קל, אזי בטוח אני באלה מחמת זכות שלשת אבות, שבזכות יעקב אבינו שבא למדה זו נזכה גם אנו לזכות של י"ג מדות.

אולם לפי דעת רבינו תם המובאת לעיל, שאף שם הוי"ה חלק מי"ג מדות, אזי וודאי די באמירה בעלמא, ששם הוי"ה נאמר רק על הקב"ה לבדו.

ודעה ממוצעת בזה כתב האלשיך (ישיבה סג יז) ועוד, שלכל הפחות בעת הזכרת י"ג המדות נעשה סדר הזה, וז"ל: 'כדברי בעל לבנת הספיר, שלא נאמר "אמרו" לפני כסדר הזה אלא "עשו" לפני, שהוא שנעשה המדות ההם גם אנו, ואז בהזכירנו אותם יועילוננו', עכ"ל.

אמרו למה נקרא 'פסוקי דזמרה' על שם שמזמרים הקליפות, ולכאורה מי האיש שראה אפילו פעם אחת קליפות מוטלים לארץ בבית המדרש. אמנם הכונה שמזמר הקליפות מקרב לבו ועצמותו. על דרך משל, באומרו 'גדול ה' ומהולל מאוד', מתחיל לשוב אליו יתברך, ונותן אל לבו האמנתי כי אדבר גדול ה' ומלא כל הארץ כבודו, אם כן למה עשיתי ככה, כזאת וכזאת עשיתי, כי ידע איניש בנפשיה גריעות ערכו ומחשבותיו הפרטים שמושקע בהם תמיד, ואז מתחיל להתחרט ולתהות על הראשונות וכו', וכמוהו מהזמירות מזמר בקרבו את הקליפות ממדות המגונות שמרגיש בעצמו, עכ"ל. ואכן גם בפסוקים שקודם הסליחות אומרים כמה וכמה פסוקים המדברים מגדלות ה'.

ויש לומר ביאור נוסף במה שאומרים קדים שלם עם תתקבל אחר הסליחות, אף על פי שכל השנה אומרים זאת רק אחר שמונה עשרה, על דרך החסידות, על פי דברי הזוהר הקדוש (מיקו"ז מיקון י כה) דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, והבעל שם טוב נכנס פעם לבית מדרש ואמר שהוא מלא בתורה ותפלה, מחמת שלמדו בלא דחילו ורחימו ולא עלתה תורתם השמימה, ומבואר מבעל התניא ועוד

אחר תפלת שמונה עשרה, שכן הוא משמעות לשון צלותהון שפירושו תפלה, וסתם תפלה רצה לומר תפלת שמונה עשרה, שאני סדר הסליחות שנתקנו כולם על סדר התפלה של כל היום, כי הפסוקים שקודם הסליחות הם כנגד פסוקי דזמרה, והסליחות עם הי"ג מדות שאומרים בין כל אחת ואחת הם במקום תפלת י"ח, שעיקר התפלה הוא י"ג מדות, -] והוא בחינת תפלת שמונה בקול, ולא בלחש], ואחר כך נופלין על פניהם כמו אחר כל התפילות ומסיימין ואנחנו לא נדע, לכך אומרים אחריהם קדיש שלם עם תתקבל כמו אחר גמר כל תפלות השנה, עכ"ל.

ומבואר בדבריו חידוש גדול, ש'הפסוקים שקודם הסליחות הם כנגד פסוקי דזמרה', ובה נבין היטב את חשיבות אמירת פסוקים אלו, שהרי כתבו בספרי קודש שפסוקי דזמרה נקראים בשם זה מלשון זימר עריצים, שבהם מזמרים את הקוצים והקליפות, (וע' לנש אר"ס סי' א ס"ט מה שכתב מנעל שערי אורה), ואם כן בפסוקים אלו שקודם הסליחות גם כן כורתים ומזמרים את כל הקליפות, שהוא עיקר גדול בבקשת הסליחות.

ובנותן טעם להביא את מה שכתב האור המאיר (לראש השנה), וז"ל: 'חז"ל

באים ימי הרחמים הסליחות והרצון, יעזור ה' שנוכל באמת להתעורר לרחמים לרצון ולסליחה כראוי, שנזכה לעורר את הי"ג מדות הרחמים, שלא יהיו חוזרות ריקם, אלא להיפך, שיחזרו עלינו לטובה כל הקרבה לה' וכל הדברים הטובים הנפעלים על ידם, כטלית שאולה החוזרת לאדם בעין (וכי"ל), ושנכתב ונחתם לחיים טובים ארוכים ולשלום.

צדיקים זי"ע, שבתפלה אחת בכוונה, בדחילו ורחימו, מעלים את כל התפלות שהיו בלא דחילו ורחימו, אם כן בעת אמירת הסליחות שכל אחד מתעורר באהבת ה' ויראת שמים ומתקרב לה', זהו העת שעולים ומתקבלים כל התפלות של כל השנה, אזי באמת הוא הזמן לבקש 'תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון די בשמיא'.

שש שני תפילה נפתחים

הופיע ויצא לאור הספר החדש

דברי אמת

אמצא מקום לה'

שערים לפנימיות התפילה והלכותיה

מאת הגה"ח

רבי אברהם מרדכי אלתר שליט"א

ומשם ייפרד לשלשה שערים

- מערכי לב: הלכות תפילה ופנימיות תוכנם במשנת החסידות והעבודה לעורר הלבבות
- תכין ליבם: יסודות התפילה במשנה ערוכה
- לב מלכים: שיעורים בספרי רבותינו מאורי החסידות בענייני תפילה

ניתן לקבל את שיעורי תוכן הספר להאזנה בקבצי אודיו
בכתובת המערכת tam522511@gmail.com

ניתן להשיג את הספר:

בארה"ק: בביהמ"ד "פני מנחם" רח' יוסף זיו 3 עיה"ק ירושלים,
ובחנויות הספרים המובחרות

הפצה בארה"ב ובאירופה:

הפצה בא"י: מכון תורת א"ם tam522511@gmail.com

- חדש -

שתמליכוני עליכם

מאת הגה"ח רבי אברהם מרדכי אלטר שליט"א

עבודת הלב - לקט נבחר מספרי חסידות לבוא לפתיחת הלב	לקט מספרי הראשונים לבאר פשוטו ותוכנו של מקרא.	סדרת שיחות מיוחדות לבאר תוכנם הפנימי של פסוקי מלכות וזכרונות שופרות	קובץ שיחות לבאר אופן בנין מלכות שמים בירח האיתנים
--	--	--	--

נוסף במהדורה החדשה:

שער ובו ה' פרקים בביאור תוכן התוספות שבתפילות שמו"ע בעש"ת

ואין לך חיד מתוק מזה,
שהארון ה' נבא-ות
ביקש כזאת מדינו,
לאמר לפני מלכותי,
וזכרונות כרי שתבא
זכרונכם לפני לטובה,
ונמצא כל ענמנו יח'
דודש טובותינו להיטיב
לנו באהריתינו

חדש!
מהדורה
מנומצת
בכריכה קשהמהדורת כס'
בכריכה רכה
לשימוש קל
תוך בתפילותלשימוש נוח
לתפילות הלחש
- מצורף תפילות
מוסף המבואר
לר"ה

ניתן להשיג

הפצה בא"י:

מכון תורת א"ם

tam522511@gmail.com

הפצה בארה"ב ובאירופה:

בארה"ק:

ברשת חנויות יפה נוף,
ובחנויות הספרים המובחרות בי-ם,
ובביהמ"ד פני מנחם רח' יוסף זיו 3-ים.

הגנו להודיע לציבור מבקשי ה' על

שיעורי הכנה

מאת הגאון החסיד

רבי **אברהם מרדכי אלתר** שליט"א

לראש השנה

יום שלישי כ"ו אלול תשפ"ו

לשבת שובה ויום כיפור

יום רביעי ה' תשרי תשפ"ז

ביהמ"ד ארי שבחבורה הארגמן 4 ירושלים

בשעה 21:00

- השיעורים ביידיש -

בברכת התורה